

Diagnoza dojrzałości szkolnej

Podstawa programowa obliuguje nauczycieli przedszkola do przeprowadzenia analizy gotowości do podjęcia nauki w szkole w ostatnim roku edukacji przedszkolnej. Dotyczy to wszystkich dzieci 6-letnich, a także 5-letnich, które rok wcześniej rozpoczną edukację szkolną. Dziecko jest gotowe do rozpoczęcia nauki gdy osiągnie dojrzałość szkolną.

Dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego poziomu rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, które czyni je wrażliwym i podatnym na systematyczne nauczanie w klasie pierwszej szkoły podstawowej (Stefan Szuman).

Przez wrażliwość należy rozumieć zainteresowanie dziecka treściami szkolnymi – podejmowanie prób pisania, czytania, pytanie o litery, cyfry, odczytywanie napisów, stawianie pytań. Obserwuje się u niego dużą chęć poznania i rozumienia świata.

Podatność to po prostu umiejętność i zdolność podporządkowania się uwagom i poleceniom osób dorosłych. To odpowiednie możliwości dziecka, aby mogło ono sprostać wymaganiom stawianym przez nauczyciela. To kształtujący się krytycyzm: „Tego nie wiem, muszę się o tym nauczyć”.

Rozwój fizyczny dziecka to: odpowiedni stan zdrowia, odpowiedni wzrost, waga, odpowiedni rozwój układu kostnego, mięśniowego, nerwowego, dzięki czemu dziecko sprawnie porusza się, biega, skacze, utrzymuje równowagę itp. Jest w stanie także „usiedzieć” w miarę spokojnie pewien czas w ławce bez zmęczenia i bólu mięśni. Odpowiedni rozwój fizyczny to także gwarancja sprawności ruchów ręki przy pisaniu i rysowaniu.

Rozwój psychiczny to rozwój procesów poznawczych i procesów regulacyjnych. Na procesy poznawcze (gromadzenie informacji o rzeczywistości) składają się: uwaga, pamięć, spostrzeganie wzrokowe, spostrzeganie słuchowe, mowa i myślenie. Procesy regulacyjne (kierujące całym naszym działaniem) to: emocje, uczucia, motywy działania i uczenia się, poczucie własnej wartości, samoocena, potrzeby poznawcze, osiągnięć itp.

Bardzo ważny dla osiągnięcia przez dziecko dojrzałości szkolnej jest również odpowiedni poziom rozwoju społecznego: samodzielność, zaradność, umiejętność nawiązywania kontaktów, łatwość orientacji w środowisku, równowaga uczuciowa i opanowanie, obowiązkowość, zainteresowanie szkołą.

To jak się będą układać losy szkolne dzieci zależy w dużej mierze od sposobu porozumiewania się z dorosłymi i rówieśnikami: Czy potrafią porozumiewać się w sposób akceptowany społecznie, uważnie słuchać poleceń i realizować je indywidualnie i w grupie?, Na ile skłonne są służyć pomocą, gdy inni jej potrzebują? Dziecko rozpoczynające naukę w szkole musi umieć obdarzać uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to co mówią i czego oczekują, a także czytelnie przedstawić swoje pragnienia i oczekiwania. Ważne jest aby dziecko umiało przestrzegać reguł obowiązujących w szkole i w społeczności dziecięcej oraz współdziałać w zabawach i w sytuacjach zadaniowych. Powinno grzecznie zwracać się do innych, znać swoje imię, nazwisko, adres zamieszkania, powinno znać swoich bliskich, wiedzieć czym się zajmują i, co bardzo ważne, wiedzieć komu można podawać te informacje. Przyszły uczeń powinien umieć przewidywać skutki swojego zachowania, mieć rozeznanie, które zabawy, zachowania są bezpieczne a które nie, gdzie można się bezpiecznie bawić. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny też rozumnie zachować się w sytuacji zagrożenia, wiedzieć, gdzie można otrzymać pomoc i umieć o nią poprosić.

Aby udzielić rodzicom, na podstawie obserwacji zachowań dzieci, informacji związanych z zakresem przygotowania dziecka do podjęcia nauki w szkole oraz jego funkcjonowania w grupie rówieśniczej

przeprowadza się właśnie diagnozę gotowości do nauki szkolnej. Przedmiotem pomiaru są umiejętności dziecka zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Diagnoza powinna być przeprowadzona w ostatnim roku edukacji przedszkolnej w dwóch etapach – pierwszy w październiku (diagnoza jesienna), drugi w kwietniu (diagnoza wiosenna).

Na czym polega diagnoza?

Diagnoza wiadomości i umiejętności jest przeprowadzana w formie obserwacji dzieci w codziennych sytuacjach związanych z ich funkcjonowaniem w przedszkolu oraz w formie zadań rozwiązywanych przez dzieci w kartach pracy.

Nauczyciel w oparciu o wielokrotną obserwację poznaje różnice indywidualne u swoich wychowanków, zakres ich kompetencji, czyli wiadomości i umiejętności. Nauczyciel obserwuje i analizuje funkcjonowanie dzieci w:

- zabawach indywidualnych i zbiorowych,
- w trakcie czynności samoobsługowych,
- podczas wykonywania zadań indywidualnych i w grupie,
- w sytuacjach, w których dzieci muszą wykazać się sprawnością ruchową.

W badaniu gotowości szkolnej pomagają nauczycielom karty pracy do diagnozy jesiennej i wiosennej. Oczywiście badamy za pomocą kart tylko to, co da się sprawdzić podczas pracy dziecka na kartce. Inne obszary poznajemy przez obserwację dzieci.

Dzięki temu badaniu rodzice poznają stan gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole, zaś nauczyciele zdobędą informacje potrzebne do opracowania indywidualnego programu wspomagania rozwoju dla tych dzieci, którym będzie to potrzebne. Te działania pomogą w wyrównaniu startu szkolnego, tak by obowiązki czekające dzieci w szkole nie przekraczały ich możliwości. Diagnoza pomaga też dostrzec nauczycielom i rodzicom indywidualny potencjał i talenty dzieci. Warto takie zdolności rozwijać jak najwcześniej.

Bibliografia:

1. B. Janiszewska „Diagnoza przedszkolna gotowości szkolnej dzieci. Metody badań dojrzałości – prognoza startu szkolnego”
2. A. Biela „Diagnoza dojrzałości szkolnej”

Izabela Żak